

PRIPOROČILA ZA CANKARJEVO TEKMOVANJE V 8. IN 9. RAZREDU ZA ŠOLSKO LETO 2019/2020

Spoštovani mentorji Cankarjevega tekmovanja v 8. in 9. razredu!

Vsakokraten izziv Cankarjevega tekmovanja v branju/iz branja literature ter posledično pisanja o tem (branje s svinčnikom – beležke, razlagalni spis/tekmovalna naloga) je prav gotovo ta, da bi mladega tekmovalca (ne kateregakoli učenca, ampak tistega, ki si želi, predvsem pa zmore več) spodbudili k razmišljanju, postavljanju takih vprašanj o prebranem, da bi predvsem vrednotil literaturo iz sebe, podprt s strokovnim literarnim instrumentarijem – naučenim v šoli/doma, ob pripravi; da bi potemtakem nastali zapisi, ki bi jih bilo z užitkom brati.

Pot razmišljanja se lahko toliko hitreje začne, če je literarni svet, ki je postavljen predenj, tak, ki mu je blizu (ali pa ga ima rad/spremlja prek medijev, sveta ...) – najstništvo, odraščanje, akcija, vsakdan. Ne nujno problematičen, siv, ampak tudi pustolovski, poln izzivov, ... pa čeprav je v ozadju vedno nekaj globljega – z vsakim novim (nedolžnim, nepomembnim) dnem, korakom, svojo odločitvijo konec koncev izgrajujemo sami sebe, vplivamo na svoje okolje. In tok k filozofskemu se sklone tudi v navidezno nepomembnem dejanju!

Torej – tudi neproblematično, vedro branje, kakršno prinaša tema letošnjega tekmovanja v znanju iz slovenščine, nas lahko in nas mora spodbujati k raziskovanju, mrcvarjenju in nam je lahko v izziv! Ter nam ponudi »radost vprašanj, ne odgovorov«, kakor nas (mentorje) motivira dr. Saksida v skupnih priporočilih.

Kaj je postavljeno pred tekmovalce 8. in 9. razreda?

8. in 9. razred: Igor Karlovšek: **Preživetje** (šolsko in območno tekmovanje) in več avtorjev: **Geniji z nasmehom** (državno tekmovanje)¹.

Brez dvoma bo Karlovškov roman zaradi napete zgodbe, ki jo narekuje žanr kriminalke, napeto berivo za vse mlade. Kljub temu da delo jasno kaže svojo žanrsko zasnovo (pustolovsko kriminalni roman z značilnim uvodnim zapletom, osrednjim problemom in dramatičnim razpletom v srečen konec), je ob njem mogoče razpravljati še o marsičem: o podobi očeta in mame v odnosu do sina, o pričakovanjih do otrok, načinih razreševanja napetosti, o strahu in pogumu, o stereotipih in vrednotah sodobnega sveta, o odnosu do narave – in še o čem. Tudi o tem, da je osrednji junak morebiti vendarle malce preveč – popoln. Toda ali ne ustvarja takih likov medijska stvarnost iz sekunde v sekundo? ...
(Povzeto po: Podrobnejša navodila glej Skupna izhodišča in glavni poudarki priprave na tekmovanje v znanju slovenščine za Cankarjevo priznanje 2019/2020, dr. Igor Saksida.)

Tako kot prejšnja leta je pred mladostnika postavljeno kritično sprejemanje literature in tvorjenje – zapisi o prebranem, zato zgolj osvežimo, ponovimo tisto bistveno (preden se lotimo podrobnejše predstavitve del)² – kako se lotiti obojega/kaj so bistveni bralni koraki, da se doseže najvišja možna mera (kvalitetnega) branja in pisanja:

---

¹ Več o primerjavi obeh knjig ter pripravi na državno tekmovanje bomo nakazali v posebnem dokumentu, ki ga bomo pripravili do priprave na državno tekmovanje (začetek koledarskega leta).

² Povzeto iz skupnih izhodišč dr. Saksida in iz arhiva Priprav za 8. in 9. razred (prejšnja leta).

1. **podrobno branje** leposlovnega besedila (npr. s sprotnim zapisovanjem v dnevnik branja ali z uporabo drugih bralnih in učnih strategij – poudariti velja metodo tesnega branja od vrstice do vrstice, še posebej, če v besedilu zasledimo nenavadne, npr. starinske besede ali zahtevne tvorjenke,

2. **povezovanje** leposlovnega besedila in sobesedila z znanjem **literarne teorije in zgodovine** in (seveda),

3. **ponovno podrobno branje** književnega dela ter **razmislek** o tem, kaj v besedilu je sodobno, kaj povezano z zgodovino, kaj aktualno, kaj po mnenju bralca zastarelo (in zakaj), kako besedilo presega okvire časa, v katerem je nastalo, kako ga je torej mogoče aktualizirati – vse to v pogovoru z mentorico ali mentorjem branja in drugimi sobralci.

Šele po takem VEČKRATNEM branju (*kjer učiteljevo mnenje ni avtoritarno, kjer vrednotenje pušča odprte poti, kjer s kresanjem mnenj dosežemo »bleščeč« odziv – lahko v glavah, na čečkalnih listih, v opombah, krajših zapisih, beležkah, ki smo jih pisali med branjem*) bo čas za pisanje razlagalnega spisa.³

Pri tem upoštevamo naslednje:

1. Treba je razumeti temo, iz katere izhajamo.
2. Besedilo naj bo tridelno in živo.
3. Posredujemo svoja razmišljanja o delu in literarni teoriji, npr.:
  - povzemamo dogajanje in ga primerjamo z (nečim),
  - izhajamo iz literarnega znanja in besedil in razvijamo svoj pogled na obravnavani problem,
  - prevrednotimo tisto, kar je bilo že povedano,
  - se vživimo v čas, avtorje in preko njih posredujemo svoje znanje in poglede,
  - besedilo kritično razlagamo: pojasnujemo učinke besedila na bralca, vrednotimo prepričljivost sporočila in ravnanje oseb.

V besedilo se lahko vplete premi govor, prevzemajo se lahko besede, celo cele povedi.

Pišemo v 3. osebi. Lahko pa se avtor postavi v vlogo kake druge osebe tistega časa ter tako prikazuje dogodke. Jezikovna sredstva naj bodo bogata: okrasni pridevki, primere, dvogovor ali samogovor ... Izbira je odvisna od teme in našega namena. Vselej pa je treba upoštevati: glagoli naj bodo pomensko bogati, paziti je treba, da ni ponavljanj, uporabiti je treba pravo mero, da je besedilo razumljivo, poiskati je treba ustrezne izraze za izražanje čustev, misli, razpoloženj, razmišljanj.⁴

---

³ Je pisanje na izbrano temo ob izbrani literaturi – svoje razmišljanje podkrepimo/argumentiramo s pomočjo literarnih prvin dela (literarnovedni pojmi):

⁴ Če povzamemo, **razvito zmožnost TEKMOVALEC POKAŽE tako, da:**

- najde bistvene prvine književnega besedila (upoštevata neposredne in posredne besedilne signale) in jih zna ustrezno uporabiti pri interpretativnih in (po)ustvarjalnih odzivih na besedilo,
- izrazi svoje doživljanje, razumevanje in vrednotenje posameznih prvin besedila, predstave ter izpostavi njihovo vlogo,
- sintetizira spoznanja o besedilu, predstavi ter oblikuje vrednostne sodbe; spoznanja in sodbe primerja s sošolci, jih utemelji, ponazori in zagovarja tako, da se sklicuje na besedilo, predstavo, (splošno) znanje in izkušnje.

Didaktični pristopi in strategije dela v pripravi na tekmovanje naj bodo usmerjene torej v merila za vrednotenje, in sicer:

- razumevanje,
- uporabo književnega znanja,
- prepričljivost osebnega odziva,
- zgradbo besedila in jezikovno pravilnost.

IN ZDAJ NA POT – V BRALNO PUSTOLOVŠČINO ...

V fazi tekmovanja (ko si tekmovalci sposojajo knjigo, jo začnejo brati) je verjetno (ne pa nujno) tisti čas, ko (v šoli/doma) lahko spoznajo/spoznavajo avtorja ter s pridobljenim znanjem (vsaj delčkom) morda lažje stopajo v svet njegovega pisanja.

Kdo je letošnji avtor, ki ga moramo poznati?

Igor Karlovšek se je rodil 9. decembra 1958 v Celju, kjer je leta 1977 tudi končal gimnazijo. Po diplomu na pravo in pravosodnem izpitu je delal v podjetju Radeče papir. Leta 1990 je magistriral in od leta 1995 je odvetnik v Celju. Poročen je z Marijo, ki je tudi odvetnica, in imata dva sinova. Pisal je že v gimnaziji in objavljал kratko prozo. Ob prozi za odrasle in mladino piše tudi radijske igre.

Pred branjem si lahko pogledamo pogovor z Igorjem Karlovškom

<https://www.youtube.com/watch?v=SZLaPCAdU0Y>.⁵ ali pridobimo druge njegove avtobiografske podatke, npr.:

https://sl.wikipedia.org/wiki/Igor_Karlovšek

https://www.goodreads.com/author/list/4495630.Igor_Karlov_ek

Kaj vemo o romanu Preživetje?

Že leta 2005 je Igor Karlovšek prejel nagrado Večernica za roman Gimnazijec, letos se je z romanom Preživetje ponovno znašel med nominiranci. Več o tem lahko preberete na tej povezavi <https://www.vecer.com/komu-23-vecernica-nominirani-so-stirje-veteraniin-enovinec-10055760>.

Preživetje je mladinski pustolovski roman, v časniku Delo so v oceni zapisali, da gre za prostovoljno robinzoniado: <https://www.delo.si/kultura/knjiga/prostovoljna-robinzoniada-v-kocevskih-gozdovih-66274.html>⁶: (glej več v nadaljevanju v okvirju) Glavni junak Simon se poskuša dokazati očetu, sošolcem in na nek način tudi sebi. Razdelili bi ga lahko na tri zgodbe/del/podteme: Simonova zgodba, kočevski gozdovi in ugrabitev dekleta.⁷

Simon, ki je smučal – in, jasno, zmagoval – po hudih poškodbah v prometni nesreči neha in

---

⁵ Vsi spletni naslovi so bili dostopni 8. 9. 2019.

⁶ O knjigi še v:

- <https://www.miszalozba.com/knjige/prezivetje/>
- <http://www.mb.sik.si/karlovsek-igor-prezivetje.html>
- <https://duckduckgo.com/?q=Igor+Karlovšek&iax=images&ia=images>
- <https://www.domacebranje.com/avtor/igor-karlovsek/>

⁷Opomba: Ob natančni analizi dela bomo spoznali, da je v vsaki pisatelj v povezavi s sporočilnostjo tudi priredil/uporabil vsaj deloma različen slog pisanja – tuhtajmo s tekmovalci, s čim je to dosegel/kako se to kaže v besedilu ...

se počasi spoprijatelji z novimi sošolci, ki ga doletijo zaradi dolgotrajne bolniške. Potem primanjkljaj treningov in tekmovalnosti nadomesti s stavo z očetom: mesec dni bo preživel v naravi, sam.

Mati ga opremi z dedovim nožem in zahtevo po tedenski viziti, lok in deščico za prižiganje ognja si vnaprej naredi sam, in evo ga – med ribami, polži, mravljami, napadalnimi vepri in radovednimi medoti. Nakar na vse skupaj uleti še pupa, ki so jo ugrabili v bližini in je zvijačno pobegnila ugrabiteljem, in imamo ob Rolfu gozdovniku podobnem žanru o obvladovanju narave še malo Modre lagune, samo z manj morja in vendar ne tudi temu primerno manj gole kože.

Robinzonski žanr je od Vernovega Skrivnostnega otoka ali Goldingovega Gospodarja muh priložnost za preverbo civilizacijske kondicije. Crusoe se ne le reši, temveč tudi obogati in pokaže, kako lahko iz narave ob dobri evidenci in pogostih natančnih inventurah in katalogizacijah potegnemo največ, če le vklopimo razum in uporabimo sadove civilizacije.

Tudi Simon ni daleč od tega, njegova iniciacija, tako značilna za izvorna plemena, ki pogosto mlade na pragu pred posvetitvijo izpostavijo atmosferilijam in samoti in strahu pred izolacijo, da bi se podvrgli procesu individuacije, ni samo notranja, temveč je predvsem raba znanja, ki ga je kot šestnajstletnik dobil z branjem in od matere.

Ona je tista, skladno z matriarhalno stopnjo družbenega eksperimenta, ki od Simona zahteva kratek kurz iz botanike s poudarkom na samoniklih užitnih rastlinah, ostalo, gradnjo peči za keramiko, ležišča in podobno, pa Simon sname z Mreže; to je namreč svet, v katerem mladi čudaki še zdržijo brez signala – čeprav je njegova mlada varovanka čisto omrežena, če je le mogoče – in poudarjeno je, da je Simon cepljen proti zlorabam medmrežja, tudi s simpatijo se dobiva iz oči v oči in ne prek raznih profilov na nedružabnih omrežjih.

Karlovšek ob prostovoljni robinzoniadi v prostranstvu kočevskih gozdov, v kateri ne manjka reševanja preganjane nedolžnosti, spet izpiše družinski roman. Pravzaprav je Simonova gozdovniška epizoda posledica stave s tekmovalno ustrojenim očetom, ki provocira sinovo vrhunskost, podprta z materino praktičnostjo in žensko modrostjo, ki preizkus varno pripelje proti zelenemu cilju.

Vmes je tudi razgiban kriminalni zaplet, vendar kljub napetosti nekako osmešen, mlada dva s priročnim orodjem uspešno kljubujeta dobro opremljenim zasledovalcem in tisti del malo potegne na Sam doma, samo da je vse postavljeno v gozd in ne v urbano okolje in je temu primerno manj predmetov za nastavljanje vsakovrstnih pasti. Karlovškov mestoma dramatično, sentimentalno in ves čas napeto spisan roman, v katerem švigajo iz grmovja napadalni vepri, za njimi pa oboroženi rdečevrati ugrabitelji, kot da nam – torej ciljni publiki – poskuša povedati, da so prave avanture v naravi in ne na zaslonu. Brali ga bodo tisti, ki to že verjamejo in še berejo s papirja.

Kaj bomo konkretno počeli v različnih fazah branja? Navajamo nekaj predlogov:

PRED BRANJEM

S tekmovalci se lahko pogovorimo o tem, kaj je za njih uspeh, kaj si želijo početi v življenju, o njihovih ciljih in kaj menijo o življenju vrhunskih športnikov (koliko je odrekanej, kako poteka njihovo življenje ...). V kolikor je šolo obiskoval kak športnik, bi ga morda lahko povabili na

pogovor, da učencem približa svet vrhunškega športa (učenci ga velikokrat idealizirajo in ne poznajo realne podobe le-tega). Z učenci se pogovorimo tudi, ali so že kdaj preživeli kak dan v divjini, videli kako dokumentarno oddajo o tem itn.

Vsak zase (ali vodeno z učiteljem) lahko tudi razmisli o svojih najpomembnejših življenjskih dogodkih ali o prelomnicah (ali vsaj o enem), kar jim je močno zaznamovalo življenje (možganska nevihta) in so zaradi tega nato spremenili svoja prepričanja ali razmišljanja/celo svoj vsakdan. V dvojicah/skupinah si lahko izmenjajo svoje izkušnje in razpravljajo, katera spoznanja so obogatila njihovo življenje ...

PO PRVEM BRANJU IN PRI OBRAVNAVI BESEDILA

Najprej preverimo razumevanje besedila in s pomočjo ključnih besed lahko učenci tvorijo obnovo besedila. Pri tem jim lahko pomagamo s podvprašanji, kaj je glavna tema besedila; izdelujemo »slovarčke«, urejamo »zapise udarnih stavkov« ...

PRED PONOVNIM BRANJEM

Lahko učencem ponudimo možnost pisanja DNEVNIKA BRANJA, ki jim je lahko ob skupni analizi pomoč pri utemeljitvi svojega mnenja.

PRI RAZČLENJEVANJU BESEDILA⁸ lahko učenci:

- razmišljajo o književnih osebah (*kakšen je Simon: v športu je vztrajen, zna se postaviti zase, pa vendar se ne izpostavlja, ima usvojene moralne vrednote, spoštuje očeta in ga ima zelo rad, očetu želi dokazati, da ni sam kriv za zaključek svoje kariere, izjemno racionalen in izobražen, vsako svojo odločitev bralcu utemelji, po drugi strani je v šoli Simon nedružaben, potisnjen na obrobje, nezaželen, kakšen je Simon v divjini ...; Simonov oče: mojster ekstremnih športov, vedno vse pove naravnost, ima zelo trdo kožo, a se ne želi sprijazniti, da je s Simonovo kariero konec), značaj mame: ljubezniva, pozitivna, prijazna, Janja, odnosi med sošolci;*

Tu je prostora še za vse ostale književne osebe (stranske) in odnose med njimi. Razmišljamo z vidika, kako se vidijo književne osebe same in kako jih vidijo druge. Opazujemo njihovo socialno mrežo in s spreminjanjem le-te tudi njihovo spreminjanje (psihološki razvoj oseb).

- razmišljajo o odnosih v družini/okolju (*odnos med Simonom in očetom: Simonovo dokazovanje očetu – ŽELI SI BITI TAK KOT ON, vloga mame: mama je prijazna, ljubeča, pozorna, a hkrati Simon pred njo ne more skriti ničesar, v nesreči vidi na nek način opozorilo, da je premalo skrbna, vedno jo je strah (za sina); kako reagira ob deklici Janji; ob simpatiji Petri – zavedanje, da se je ob smučanju marsičemu odrekel (tudi simpatijam) – poglavje o »ljubezni« - 5.);*

- določajo/opisujejo kraj⁹ in čas dogajanja: (*sodoben čas, Kočevski Rog*);

Ali smo opazili, da junaki živijo resnično in ne v virtualnem svetu/času socialnih omrežij? Kako to spreminja njihovo življenje?

---

⁸ Ne pozabimo, da pri razčlenjevanju vedno znova izhajamo iz literature in primerjamo/vrednotimo v povezavi s svojimi izkušnjami/razmišljanjem!

⁹ V povezavi s »kočevsko zgodbo« je to idealna naloga, da opazujejo OPISE narave, gozda – beleženje »podrobnosti« – ne da bi jih memorirali, ampak bi skozi nje (navidezno objektivno pisanje o prostoru/predmetnosti v njem) začutili, kako Simon dojema divjino.

- razmišljajo o Simonovi nesreči: *kako se je počutil, ko se je zavedal, da ne bo nikoli vrhunski športnik, dokazovanje/omejitve v našem življenju/preoblikovanje svojih ciljev/življenjskih vrednot (zaradi določenih »usodnih« dogodkov v življenju:*
Simon se vedno bolj zaveda, da potrebuje izziv, ki bo njemu samemu pomagal okrepiti svoje »sebstvo – bistvo bivanja in obstajanja«, svoj ego, da dokaže sebi in drugim svoje sposobnosti. Potreboval je svojo iniciacijo v svet odraslosti, ki ga obdaja! Zato tudi stava (kot posledica očetovega nenehnega pritiska, da naj po nesreči nadaljuje s smučanjem), ki si ga ne želi več oz. ve, da vrhunškega športa ne bi zmogel več!
- razmišljajo o »kočevski zgodbi«: *zgodba o preživetju v naravi: kako si izdelava prebivališče, iskanje hrane (ribe, mravlje), izdelava orodja (sekira, ki mu olajša preživetje), »abstinenca od civilizacije« (posoda, ogenj, peč); Osrednji del lahko beremo tudi kot učbenik, kako preživimo v naravi!*
- raziskujejo in opazujejo jezik/slog: *dialogi med očetom in sinom, kakor tudi določena (življenjska) spoznanja, do katerih se dokoplje Simon v divjini (izpisujejo citate/misli/povedi, ki se jim zdijo pomembni za sporočilo romana); opazijo, da pri tem avtor ne uporablja odvečne metaforike, ampak z dramatičnostjo, v knjižnem jeziku drži bralca v napetosti (čeprav včasih z naivnimi/pričakovanimi/klišejскими razpleti);*
- razmišljajo o čustvih, ki jih vzbudi besedilo;
- kaj bi se spremenilo, če bi bil roman prvoosebna Simonova pripoved, bi bilo kaj drugače;
- razmišljajo o prebranem, svojih osebnih vtisih in aktualnosti besedil (razmišljajo, kako je Simonu nesreča spremenila življenje, ali je Simon v določenih pogledih bolj »zrel« od svojega očeta ...) ...
- in vzpostavijo kritičen odnos do prebranega.

O romanu si lahko več preberejo tudi v ocenah:

<https://kon-teksti.blogspot.com/2018/06/prezivetje-v-gozdu-in-zunaj-gozda.html>

<https://www.dobreknjige.si/Knjiga.aspx?knjiga=5822>

Pred šolskim tekmovanjem lahko poskusno napišejo RAZLAGALNI SPIS (oz. več krajših tvorbnih besedil – glej dejavnosti v fazah branja). Ponujamo nekaj naslovov/nalog:

1. primer

Odkar je bival v gozdu, je ponavljal iste napake in to ga je jezilo. Nikakor mu ni uspelo dokončno rešiti kakšne izmed težav s hrano, vodo, ognjem, posodo, orodjem ali prenočiščem. Kar naprej je obiskoval prvi razred šole preživetja ali, če bi se izrazil v besednjaku z računalniškimi igrkami zasvojenih sošolcev, mu ni uspelo doseči dovolj točk, da bi se dvignil z osnovne na višjo raven. / str. 148

Preberi odlomek in ga umesti v celotno pripoved. Označi Simona in razloži, kako bi lahko povezal odnos med Simonom in očetom s pregovorom: »Jabolko ne pade daleč od drevesa.«

Predstavi vlogo mame v zgodbi. Napiši še, kako je Simon prvič doživljal zaljubljenost in kako si sam doživljal branje tega besedila.

2. primer

Učenci zapišejo nalogo z naslovom Vem, da zmorem. Za uvod jim služi odlomek iz besedila: */... Sten, ki sva jih z atom preplezala, se ne bojim več. Verjamem, da so takšne, ki bi mi nagnale resničen strah v kosti, ampak dokler ne bom v njih, ne bom vedel. Najbolj pomembno pa je, da moram uspešnost, neustrašnost in iznajdljivost dokazati sebi. Ata je samo neke vrste bonus. Za nekakšno stavo gre. Stavim nase. Da zmorem. Mama, to hočem zaradi sebe. Ne vem, če me razumeš. Prosim, ne razmišljaj preveč. Ne vem, če se da vse predvideti in o vsem natančno razmisliti. Samo pusti, da poskusim, in bova videla, kako bo šlo. / str. 61.*

3. primer

Mama je Simona zapeljala gozd in Simon se je odpravil v njegovo notranjost z le najnujnejšo opremo. V gozdu uporablja svoje znanje in razmišlja o sedanosti in o ljudeh, ki ga čakajo. Ob tem odlomku učenci zapišejo nalogo z naslovom Daljava nas zbližuje. */... Slike njihovih obrazov so se z veliko hitrostjo menjavale v njegovih mislih. Spomnil se je vsega, kaj jim je pozabil povedati in to ga je peklilo. Ko je bil z njimi, je molčal, namesto da bi povedal vse, kar mu je ležalo na duši. To bo popravil, ko bo spet z njimi. V objemu noči je postal majhen, skoraj prestrašen otrok. Nebesni svod nad njim je kazal grozeča prostranstva, ki jih ni mogel dojeti, ali vsaj približno razumeti. Zvezdan svetloba, ki jo je gledal, se je od planetov, galaksij in drugih nebesnih teles odbila že pred milijardami let in v resnici tisto, kar je gledal, že dolgo ni več obstajalo. /str. 102.*

4. primer

Za izhodišče so nam lahko tudi Simonova razmišljanja – citati iz divjine – naj učenci ob njih pišejo o Karlovškovem romanu/sporočilnosti/aktualnosti/osebah, ki so Simonu blizu:

- izzivi

/... Dokazati hočem, da izpolnim, kar si zastavim. Nič drugega./ str. 121.

- mama, oče

/Bila sta eno. Pomanjšani in povečani jaz. V iste vrednote usmerjene misli. Bolj prvinske in morda bolj živalske.

Mame ni podcenjeval, o, tudi ona je znala marsikaj. Bila je veliko bistrejša od ata. Predvsem hitrejša. Ni ji bilo treba veliko razlagati, samo pogledala te je, in je vedela vse. / str. 126.

- osamosvajanje

Tega trganja od domačih vezi se zaveda mama Ana, ki pravi: */ ... Življenje je bilo polno odhodov in vrnitev. Ko ga je prvič spustila proč, je vedela, da je odprla Pandorino skrinjo. Nikoli več ne bo samo njen. Kos za kosom ji je z odhodi trgal njeno srce, a jih ni nikoli prinesel nazaj, ko se je vrnil. Del nje je vedno za vselej izgubil bitko z življenjem. / str. 126.*

- kriminalni zgodba (Simon in Janja)

/... Simonu je bilo težko pri srcu. Razumel je telesno utrujenost, kolikokrat jo je že izkusil! Včasih je tudi sam kar obležal, takrat ko je bil v polnem pogonu vadbe. Najbolj ga je bolela negotovost. Nemoč.

Prazno srce.

Kjer ni bilo ata.

Ata bi mu znal svetovati.

On bi vedel, kaj naj naredi.

Pred njim je bil izziv, takšen, ki gani pričakoval, na katerega se ni mogoče pripraviti in ki ga ne sme izgubiti.

To, kar se je začelo iz morda skoraj otroške no ja, mladoletniške trme, je postalo podobno boju za preživetje.

Tega si ni izbral sam, ampak mami in atu lahko njegova trma prizadene nesluteno gorje. / str. 214.

Na podlagi zgornjega odlomka napiši razlagalni spis in mu daj svoj naslov. Razmišljaj o Simonovem doživljanju reševanja in svojem življenju ter izkušnjah, ki so morda podobne Simonovim in Janjinim. Predstavi še, kako Janja spremeni Simonovo življenje ter ovrednoti Simonovo reševanje male deklice. Je razplet zate pričakovan?

...

ZA KONEC – K DRŽAVNEMU TEKMOVANJU

Naj vam bo pustolovski Simonov duh v izziv, da bo vaše »preživetje« predtekmovalnega časa taka izkušnja, da se boste »pretolkli« do državnega tekmovanja »med genije«, kjer vas v mesecu marcu čakajo GENIJI Z NASMEHOM, izbor (10) kratkih žanrsko različnih zgodb sodobnih slovenskih avtorjev. Le-te smo brali za Cankarjevo tekmovanje v šolskem letu 2010/2011. V razpisanem delu, posebej izdanim za tekmovanje, je zadaj dodan odličen strokovni del – predstavitev avtorjev ter analiza kratkih zgodb. Preštudirajte jih skupaj s tekmovalci. Ter zgodbe primerjajte na različne načine s Karlovškovim romanom! Več vprašanj o njih si boste postavili (beri: vaši učenci!), bolje boste zagrizli vanje. Opazujte osebe, zgodbe, jezik, žanr, sporočilnost del, ... iščite podobnosti in razlike, primerjajte z drugimi (podobnimi) deli ter pišite o prebranem. V Arhivu Cankarjevega tekmovanja za omenjeno leto najdete tri razlagalne spise, ki jih lahko za vajo pišete s svojimi tekmovalci – navodila zgolj povežite s Karlovškovim romanom Preživetje.

Za vajo vam ponujamo še enkrat, kako se lotiti branja/pisanja čisto v začetni vajeniški fazi:

- Izberi si svojo najboljšo kratko zgodbo izmed desetih, ki jih beremo pri pripravah za Cankarjevo tekmovanje, in jo predstavi v svojem spisu oz. razlagalnem eseju. Skušaj razložiti, zakaj si izbral prav to kratko zgodbo. Pri tem analiziraj, vrednoti in primerjaj:
  - snov,
  - temo,
  - motive,
  - žanr,
  - pripovedovalca,
  - osebe/genije,
  - prelomni dogodek,
  - humor,
  - čas in kraj dogajanja,
  - jezik,
  - sporočilo oz. idejo,
  - čustva,
  - drugo ...

- Seveda predstavi tudi avtorja svoje zgodbe.
- Napiši tudi, kaj ti je bilo posebno všeč v zgodbi in kaj sploh ne, kaj bi ti spremenil, kaj bi svetoval avtorju ...

... in potem BOSTE PREŽIVELI IN SE POZLATILI! In ob tem ostali sami svoji – JAZ, TI, MI VSI – Le pogumno vsi! ... (ob krovni temi letošnjega tekmovanja za Cankarjevo priznanje)

Pripravile: Nina Bradić, Karmen Ivančič, Renata More, Neža Ritlop